

ZIELARSTWO	N O R M A B R A N Ż O W A	BN-89
	Surowce zielarskie Kwiaty świeże	8171-05
		Zamiast BN-78/8171-05
		Grupa katalogowa 1528

1. WSTĘP

1.1. Przedmiot normy. Przedmiotem normy są świeże kwiatostany, kwiaty lub części kwiatów gatunków roślin wymienionych w tabl. 1 i przeznaczone do przerobu na produkty zielarskie.

1.2. Zakres stosowania normy. Norma obowiązuje w obrocie krajowym.

1.3. Określenia

1.3.1. domieszki — kwiaty o niewłaściwej barwie, inne części tej samej rośliny.

1.3.2. kwiaty o niewłaściwej barwie — kwiaty świeże o barwie niezgodnej z wymaganiami wg tabl. 1.

1.3.3. inne części tej samej rośliny — świeże części tej samej rośliny nie stanowiące surowca, a dopuszczalne tylko w ograniczonej ilości.

1.3.4. surowiec zaparzony — kwiaty świeże, w których zagrzenie spowodowane niedostatecznym osuszeniem, niewłaściwym składowaniem i nieprawidłowym zabezpieczeniem surowca w transporcie doprowadziło do zmian zabarwienia, zapachu oraz zapoczątkowało proces pleśnienia lub gnicia.

1.3.5. zanieczyszczenia organiczne — ciała pochodzenia roślinnego, nie stanowiące części rośliny, z której uzyskuje się badany surowiec.

1.3.6. zanieczyszczenia mineralne — piasek, kamyki, grudki gleby i inne substancje mineralne.

2. PODZIAŁ I OZNACZENIE

2.1. Klasy jakości. W zależności od jakości surowca rozróżnia się dwie klasy jakości kwiatu bławatka, ko-

szyczka bławatka, kwiatu jasnoty białej, kwiatostanu kocanek, kwiatostanu lipy oznaczone I i II oraz trzy klasy jakości koszyczków rumianku pospolitego oznaczone I, II i III. Pozostałych surowców nie dzieli się na klasy jakości.

2.2. Przykład oznaczenia świeżego kwiatu jasnoty białej pierwszej klasy jakości:

KWIAT JASNOTY BIAŁEJ ŚWIEŻY I

BN-89/8171-05

3. WYMAGANIA

3.1. Terminy zbioru. Kwiaty świeże poszczególnych gatunków roślin powinny być zebrane w czasie bezdeszczowej pogody i w odpowiednim stadium kwitnienia:

a) przed rozwinięciem kwiatów (stadium pączka) — kwiatostan lawendy,

b) w czasie rozwijania się pączków kwiatowych w kwiatostanie lub rozwijania się kwiatostanów

- kwiatostan kocanek,
- kwiatostan konwalii,
- koszyczek mniszka,
- koszyczek podbiału,
- koszyczek złoczenia,
- kwiat przelotu,

c) pozostałe surowce powinny być zebrane, gdy kwiaty są świeżo rozwinięte, a kwiatostany mają około połowę kwiatów rozwiniętych.

3.2. Wymagania organoleptyczne — wg tabl. 1.

3.3. Wymagania fizykochemiczne oraz tolerancje zawartości domieszek i zanieczyszczeń — wg tabl. 2.

Tablica 1. Wymagania organoleptyczne

Lp.	Nazwa surowca	Nazwa rośliny, z której pochodzi surowiec i nazwa rodziny botanicznej	Wygląd i barwa surowca	Zapach
1	2	3	4	5
1	Kwiat akacji białej <i>Flos Robiniae pseudacaciae</i>	Robinia akacyjowa (Grochodrzew) <i>Robinia pseudacacia</i> L. rodz. Motylkowate <i>Papilionaceae</i>	pojedyncze motylkowate kwiaty z szypułkami, oddzielone od groniastych kwiatostanów i, pozbawione osi kwiatostanowej, o koronie białokremowej, długości około 20 mm, szerokości około 6 mm; kielich zrosnięty z 5 działek i z 10 pręcików, z których 9 jest zrosniętych, a 1 wolny	swoisty, aromatyczny

Zgłoszona przez Instytut Roślin i Przetworów Zielarskich
Ustanowiona przez Dyrektora Instytutu Roślin i Przetworów Zielarskich dnia 7 września 1989 r.
jako norma obowiązująca od dnia 1 stycznia 1990 r.
(Dz. Norm. i Miar nr 10/1989, poz. 25)

cd. tabl. 1

Lp.	Nazwa surowca	Nazwa rośliny, z której pochodzi surowiec i nazwa rodziny botanicznej	Wygląd i barwa surowca	Zapach
1	2	3	4	5
2	Kwiat bławatka <i>Flos Cyani</i>	Chaber bławatek <i>Centaurea cyanus</i> L. rodz. Złożone <i>Compositae</i>	zewnątrzne, płone kwiaty języczkowe, barwy szafirowej, długości około 20 mm, o płatkach podłużnie jajowatych, w górnej części gwiaździsto-ząbkowanych, kwiaty rurkowane barwy szafirowoczerwonej, o 5 wąskich podłużnych płatkach, z 5 pręcikami zrosniętymi pylnikami z wystającą z korony rurką; barwa niebieskofioletowa	swoisty, słaby
3	Koszynek bławatka <i>Anthodium Cyani</i>		koszyczki kwiatostanowe z resztą szypułek długości do 10 mm, kwiaty zewnętrzne w koszyczku wydłużone barwy szafirowej, wewnętrzne wąsko rurkowe, barwy niebieskofioletowej; koszyczek kwiatostanowy jajowaty lub walcowaty o długości 11 ÷ 16 mm i szerokości 5 ÷ 9 mm; listki okrywy jajowato-lancetowate, barwy zielonkawej, na szczycie ząbkowane i skórzaste, obrzeżone brązowo	swoisty, słaby
4	Kwiatostan bzu czarnego <i>Inflorescentia Sambuci</i>	Dziki bez czarny <i>Sambucus nigra</i> L. rodz. Przewiertniowate <i>Caprifoliaceae</i>	wielokwiatowe kwiatostany baldachokształtne z szypułką o długości do 30 mm, kwiaty kremowobiałe, budowy promienistej, złożone z 5 płatków dołem zrosniętych w krótką rurkę, 5 zielonkawych działek kielicha, 5 żółtych pręcików zrosniętych z rurką korony, zakończonych dwukomorowymi pylnikami i słupka	swoisty, silny
5	Kwiatostan głogu <i>Inflorescentia Crataegi</i> (syn. Kwiat z liściem głogu <i>Flos cum Folio Crataegi</i>)	Głóg jednoszyjkowy <i>Crataegus monogyna</i> Jacq. Głóg dwuszyjkowy <i>Crataegus oxyacantha</i> L. rodz. Różowate <i>Rosaceae</i>	kwiatostany — wielokwiatowe podbaldachy zebrane łącznie z 2 ÷ 5 najbliższymi liśćmi osadzonymi na niezdrewniałej części pędu; kwiat średnicy do 10 mm, o budowie promienistej, koronie o 5 białych płatkach, kielichu o 5 krótkich zielonkawych działkach; pręciki liczne; słupki jedno- lub dwuszyjkowy; głóg jednoszyjkowy ma kwiaty mniejsze, a liście głęboko wrębne, 3, 5 lub 7-klapowe, u nasady całobrzegie, ku szczytowi ząbkowane	swoisty, słaby
6	Kwiatostan jarzębu <i>Inflorescentia Sorbi</i>	Jarząb pospolity (Jarzębina) <i>Sorbus aucuparia</i> L. rodz. Różowate <i>Rosaceae</i>	wielokwiatowe baldachokształtne kwiatostany z szypułką o długości do 30 mm, kwiaty drobne, płatki korony długości do 5 mm, prawie okrągłe, barwy białej, pręcików 20, szyjek słupka 2 ÷ 4	swoisty
7	Kwiat jasnoty białej <i>Flos Lamii albi</i> (syn. Korona jasnoty białej <i>Corolla Lamii albi</i>)	Jasnota biała <i>Lamium album</i> L. rodz. Wargowe <i>Labiatae (Lamiaceae)</i>	korona kwiatowa długości do 25 mm, dwuwargowa, grzbiecista, wygięta, górna warga zrosnięta z dwóch płatków, całobrzega, od strony zewnętrznej gęsto pokryta długimi włoskami, dolna warga trójdzielną, ząbkowaną, pod górną wargą 4 pręciki zrosnięte z dolną częścią korony, o czarnawych pylnikach i pomarańczowym pyłku, barwa kwiatów kremowobiała	swoisty, słaby
8	Kwiatostan kaliny koralowej <i>Inflorescentia Viburni opuli</i>	Kalina koralowa <i>Viburnum opulus</i> L. rodz. Przewiertniowate <i>Caprifoliaceae</i>	wielokwiatowe kwiatostany z szypułką o długości do 20 mm; kwiaty brzeżne średnicy do 25 mm, zrosłopłatkowe, płaskie, nieco grzbieciste, kwiaty środkowe średnicy do 5 mm, krótkodzwonkowate z koroną 5-płatkową o krótkiej rurce i 5 pręcikach; barwa płatków biała, kielicha i szypułek zielona	swoisty
9	Kwiatostan kasztanowca <i>Inflorescentia Hippocastani</i>	Kasztanowiec zwyczajny <i>Aesculus hippocastanum</i> L. rodz. Kasztanowcowate <i>Hippocastanaceae</i>	kwiatostany wiechowate dość duże, wyprostowane; kwiaty obu- lub rozdzielнопłciowe, grzbieciste, białe z żółtą lub czerwoną plamką	słaby

cd. tabl. I

Lp.	Nazwa surowca	Nazwa rośliny, z której pochodzi surowiec i nazwa rodziny botanicznej	Wygląd i barwa surowca	Zapach
1	2	3	4	5
10	Kwiat kasztanowca <i>Flos Hippocastani</i>	Kasztanowiec zwyczajny <i>Aesculus hippocastanum</i> L. rodz. Kasztanowcowate <i>Hippocastanaceae</i>	pojedyncze, oddzielone od kwiatostanów, grzbieciste kwiaty z szypułką długości do 20 mm; kwiaty szczytowe mają po 5 płatków, a pozostałe po 4 płatki, korony barwy białej z żółtawą lub czerwoną plamą w części środkowej, brzeg płatków jest pofałdowany; kielich dzwonekowany zrosły w nasadzie, barwy jasnozielonej, zakończony 5 nierównymi ząbkami, pręcików 5-8 znacznie dłuższych od korony, słupek jeden dłuższy od pręcików; wszystkie elementy kwiatu są obficie owłosione	swoisty, słaby
11	Kwiatostan kocanek piaskowych <i>Inflorescentia Helichrysi</i> (syn. Kwiat nieśmiertelnika, Kocanki <i>Flos Stoechados citrini</i>)	Kocanki piaskowe <i>Helichrysum arenarium</i> L. <i>Moench.</i> rodz. Złożone <i>Compositae</i>	kwiatostany w postaci gęstej, baldachokształtnej wiechy złożonej z 3 ÷ 20 koszyczków z szypułką do 15 mm; szypułki zielonawe, białawe, wełnisto owłosione; koszyczki kuliste o średnicy 4 ÷ 8 mm, barwy cytrynowożółtej do pomarańczowej, listki okrywy koszyczka liczne, w kilku okółkach, dachówkowato ułożone, luźno przylegające, nierównej długości, błoniaste, suchawe, w miarę przekwitania do dołu odcięte, otaczają nagi, dołeczkowy osadnik kwiatostanowy; kwiaty długorurkowate, obupłciowe, 5-ząbkowe i niekiedy brzeżne, nitkowatorurkowate, żeńskie, ogruczołone i opatrzone żółtawymi włoskami jednorzędowego puchu kielichowego	słaby, aromatyczny
12	Kwiatostan konwalii <i>Inflorescentia Convallariae</i>	Konwalia majowa <i>Convallaria maialis</i> L. rodz. Liliowate <i>Liliaceae</i>	kwiatostan — jednostronne grono składające się z podłużnie prążkowanego, trójgraniastego, jasnozielonego głąbika oraz 5 ÷ 13 krótkoszypułkowych, zwisłych kwiatów wyrastających z pachwin błoniastych, małych lancetowatych przykwiatków; kwiat pojedynczy, zrosłolistkowy, kulistodzwonekowany, z 6 ząbkami barwy białej; 6 pręcików przyrosłych do nasady okwiatu; słupek górny o zalążni trzykomorowej i trójdzielnym znamieniu	słaby, swoisty
13	Kwiatostan krwawnika <i>Inflorescentia Millefolii</i> (syn. <i>Flos Millefolii</i> kwiat krwawnika <i>Anthodium Millefolii</i>)	Krwawnik pospolity <i>Achillea millefolium</i> L. rodz. Złożone <i>Compositae</i>	kwiatostany płaskie baldachokształtne ścięte poniżej najniższego rozgałęzienia bez liści, z szypułką do 20 mm, złożone z drobnych koszyczków średnicy 3 ÷ 4 mm, składających się z 5 białych lub białoróżowych kwiatów jęczyczkowatych, licznych żółtych kwiatów rurkowatych oraz wypukłego dna kwiatowego, listki okrywy koszyczka ułożone dachówkowato, barwy zielonej, błoniaste; długość kwiatów około 2 mm, okrywy około 3 mm	aromatyczny
14	Kwiatostan lawendy <i>Inflorescentia Lavendulae</i>	Lawenda lekarska <i>Lavandula officinalis</i> Chaix (syn. <i>Lavandula vera</i> DC) rodz. Wargowe <i>Labiatae (Lamiaceae)</i>	kwiatostan kłosowaty, przerywany, złożony z czterokanciastej, szarozielonej szypułkołodygi i kilku nibyokółków o 6 ÷ 12 drobnych rurkowatych kwiatach; kwiaty grzbieciste, krótkoszypułkowe lub prawie siedzące długości do 8 mm, o kielichu szaroniebieskim i na wpół rozwiniętej, dwuwargowej, fioletowoniebieskawe koronie, dwa niewielkie wydłużone, skórzaste, fioletowoniebieskie przykwiatki wyrastają naprzemianlegle u podstawy każdego nibyokółka; wszystkie części kwiatostanu krótko owłosione; długość szypułki poniżej ostatniego nibyokółka kwiatów najwyżej do 100 mm	swoisty, aromatyczny

cd. tabl. 1

Lp.	Nazwa surowca	Nazwa rośliny, z której pochodzi surowiec i nazwa rodziny botanicznej	Wygląd i barwa surowca	Zapach
1	2	3	4	5
15	Kwiatostan lipy <i>Inflorescentia Tiliae</i> (syn. Kwiat lipowy)	Lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i> Miller (<i>Tilia parvifolia</i> Ehrhart) Lipa wielolistna <i>Tilia platyphyllos</i> Scopoli (<i>Tilia grandifolia</i> Ehrhart) rodz. Lipowate <i>Tiliaceae</i>	kwiatostan wierzchołkowy, złożony z szypułek długości do 80 mm, częściowo zrośniętej z szerokolancetowatą, całobrzegą, skórzastą, siateczkowatounerwioną, żółtozieloną podszką oraz 5 ÷ 16 kwiatów o płatkach żółtawobiałych — lipa drobnolistna lub z 2 ÷ 7 kwiatów o płatkach bladawożółtych — lipa wielolistna; średnice kwiatów około 10 mm; 5-łopatkowatych, całobrzegich płatków korony; 5-szarzielonych, sztywnych, łódeczkowatych działek kielicha; 30 ÷ 40 pręcików; słupek górny	swoisty, słaby
16	Kwiat maku polnego <i>Flos Rhoeados</i> (Płatki maku <i>Petales Rhoeados</i>)	Mak polny <i>Papaver rhoeas</i> L. rodz. Makowate <i>Papaveraceae</i>	płatki korony kwiatowej wielkości 20 ÷ 45 mm, owalne, ze zwężoną nasadą, całobrzegie z silnie zaznaczonymi nerwami, krusze, delikatne, barwy purpurowej z czarną nieregularną plamą przy nasadzie	swoisty
17	Korona malwy czarnej <i>Corolla Malvae arboreae</i>	Malwa czarna <i>Althaea rosea</i> Cav. var. nigra rodz. Ślazowate <i>Malvaceae</i>	korona kwiatowa średnicy do 70 mm, najczęściej o 5 płatkach długości około 40 mm, odwrotnie jajowatych lub prawie trójkątnych u nasady zwężonych i zrośniętych ze sobą, barwy fioletowoczarnej, z przyrośniętymi, gęsto owłosionymi pręcikami o jednokomorowych pylnikach	swoisty, słaby
18	Kwiat malwy czarnej <i>Flos Malvae arboreae</i>		kwiat najczęściej o 5 płatkach, długości około 40 mm, odwrotnie jajowatych, zrośniętych u nasady, wraz z kielichem o 3 gęsto owłosionych działkach i kieliszkiem o 6 ÷ 9 działkach o połowę krótszych od działek kielicha; pręciki o pylnikach jednokomorowych, gęsto owłosionych; zabarwienie płatków fioletowoczarne, kielicha i kieliszka — szarzielonkawe	swoisty, słaby
19	Kwiat mniszka <i>Flos Taraxaci</i> (syn. Koszyczek mniszka <i>Anthodium Taraxaci</i>)	Mniszek lekarski <i>Taraxacum officinale</i> Web. (syn. <i>Taraxacum vulgare</i> Schrk.) rodz. Złożone <i>Compositae</i>	koszyczki kwiatowe średnicy 30 mm, długości 20 mm, składające się wyłącznie z kwiatów języczkowatych, obupłciowych barwy złocistożółtej, listki okrywy koszyczka lancetowate, całobrzegie, zaostrome, ułożone dwoma rzędami, zewnętrzne krótsze, odgięte, barwy zielonej; dno koszyczka nagie, dołeczkowate; szypułka bezlistna, obła, pusta, długości do 15 mm	swoisty, słaby
20	Kwiat nagietka <i>Flos Calendulae</i>	Nagietek lekarski <i>Calendula officinalis</i> L. rodz. Złożone <i>Compositae</i>	oderwane od koszyczków kwiatostanowych kwiaty języczkowate barwy od żółtej do pomarańczowej, wydłużone u szczytu, zwężone i zakończone 3 ząbkami; w dolnej części tworzące krótką owłosioną rurkę, przez którą przechodzi szyjka słupka	swoisty, słaby
21	Koszyczek nagietka <i>Anthodium Calendulae</i>		koszyczki kwiatowe duże o średnicy do 4 cm, barwy żółtej do pomarańczowej, kwiaty brzeżne języczkowate, żeńskie, środkowe — obupłciowe; listki okrywy w jednym lub dwu okółkach płaskopółkoliste, podłużne, zaostrome; osadnik koszyczka płaski, nagi; szypułka długości do 5 mm	
22	Kwiat ostróżeczki (ostróżki) <i>Flos Delphinii</i> (syn. <i>Flos Consolidae regalis</i>)	Ostróżeczka polna <i>Consolida regalis</i> S.F. Gray (syn. <i>Delphinium consolida</i> L.) rodz. Jaskrowate <i>Ranunculaceae</i>	pojedyncze kwiaty niebieskofioletowe, grzbieciste, na kruchych jasnozielonych cienkich szypułkach długości do 20 mm; kielich 5-działkowy, barwny, z długą przeważnie niezabarwioną ostrogą zasłoniętą barwną zastawką, wewnątrz ostrogi 2 miodniki, również z ostrogami, pręciki liczne, słupek jeden; kwiat właściwy złożony z 5 płatków, z których 2 zrośnięte z ostrogą kielicha	swoisty

cd. tabl. 1

Lp.	Nazwa surowca	Nazwa rośliny, z której pochodzi surowiec i nazwa rodziny botanicznej	Wygląd i barwa surowca	Zapach
1	2	3	4	5
23	Kwiat pierwiosnki <i>Flos Primulae</i> (syn. Kwiatostan pierwiosnki <i>Inflorescentia Primulae</i>)	Pierwiosnka lekarska <i>Primula officinalis</i> (L.) Hill. Pierwiosnka wyniosła <i>Primula elatior</i> (L.) Grufb. rodz. Pierwiosnkowate <i>Primulaceae</i>	baldachowate kwiatostany wraz z częścią szypułki długości do 20 mm; kwiaty pierwiosnki lekarskiej barwy żółtawozielonej; kielich stożkowato dzwonkowaty, 5-kanciasty, rozdęty, o szerokich ząbkach, luźny, szaroseledynowy, kutnerowaty; korona o średnicy do 15 mm, o rurce nieco dłuższej od kielicha i 5 płatkach odwrotnie jajowatych wklęsłych, na szczycie wciętych; kwiaty pierwiosnki wyniosłej żółte z pomarańczowym pierścieniem w gardzieli; kielich rurkowaty, obcisły, przylegający, o 5 ząbkach lancetowatych i ostrych, zielonych krawędziach; między krawędziami i na szypułce krótkie, kędzierzawe włoski; korona średnicy do 20 mm o rurce równej z kielichem i 5 odwrotnie jajowatych płaskich płatkach, rozpostartych na szczycie, płatkowciętych	swoisty
24	Kwiat podbiału <i>Flos Farfarae</i> (syn. Koszynek podbiału <i>Anthodium Farfarae</i>)	Podbiał pospolity <i>Tussilago farfara</i> L. rodz. Złożone <i>Compositae</i>	koszyczki kwiatowe średnicy 17 ÷ 22 mm, złożone z okrywy, licznych żółtawozielonych kwiatów oraz resztki szypułki do 10 mm, pokrytej łuskami; okrywa koszyczka składa się z drobnych, równowąskich, wełnisto owłosionych listków barwy zielonej, na brzegach jasnofioletowej; kwiaty brzeżne języczkowate, żeńskie, bardzo wąskie, żółte; kwiaty środkowe rurkowate, drobniejsze, również żółte, obupłciowe, wszystkie kwiaty opatrzone puchem kielichowym w postaci białych nitkowatych włosów, dno koszyczka dołeczkowate, nagie	aromatyczny, słaby
25	Kwiat prawoślazu <i>Flos Althaeae</i>	Prawoślaz lekarski <i>Althaea officinalis</i> L. rodz. Ślazowate <i>Malvaceae</i>	kwiaty promieniste średnicy do 50 mm; korona dwa razy dłuższa od kielicha z 5 różowobiałymi, odwrotnie sercowatymi płatkami wciętymi na szczycie, dołem płytko zrosniętymi ze sobą i z wiązką licznych pręcików o nitkach bladofioletowych, o pylnikach purpurowych; 5-działkowy kielich i 8-9 działkowy kieliszek barwy szarzielonej, kutnerowato owłosiony wraz z szypułką; szypułka długości do 10 mm	swoisty
26	Kwiat przelotu <i>Flos Anthyllidis</i>	Przelot pospolity <i>Anthyllis vulneraria</i> L. rodz. Motylkowate <i>Papilionaceae</i> (<i>Fabaceae</i>)	luźne główki kwiatowe u nasady objęte szarzieloną okrywą 2-dłoniastowrębnych liści, złożone z kwiatów długości 16 mm, barwy białej do żółtej; korona motylkowata długości 12 ÷ 16 mm; kielich rozdęty, 5-ząbkowy, odstający, ukośnie owłosiony, z częścią szypułki długości do 5 mm	swoisty, miodowy, słaby
27	Kwiat róży <i>Flos Rosae</i> (syn. Płatki róży <i>Petales Rosae</i>)	Róża francuska <i>Rosa gallica</i> L. Róża stulistna <i>Rosa centifolia</i> L. rodz. Różowate <i>Rosaceae</i>	płatki korony barwy różowej do purpurowej, przy nasadzie żółte, kształtu jajowatego, szerokoowalne lub sercowate, całobrzegie	aromatyczny
28	Koszynek rumianku <i>Anthodium Chamomillae</i> (<i>Flos Chamomillae</i>)	Rumianek pospolity <i>Matricaria chamomillae</i> L. rodz. Złożone <i>Compositae</i>	koszyczki kwiatowe średnicy około 15 mm, z szypułką długości do 30 mm, okryte dwoma lub trzema okółkami żółtawozielonkawych listków okrywy, o błoniastych brzegach; osadnik kwiatostanowy półkulisty lub stożkowaty, wewnątrz pusty, o powierzchni nagiej, dołeczkowej, na brzegach koszyczka 12 ÷ 18 białych kwiatów języczkowatych, żeńskich, podłużnie lancetowatych, w dolnej części tworzących rurkę, w górnej zakończonych trzema ząbkami; w środkowej części liczne, obupłciowe, promieniste kwiaty, w dolnej części rurkowate, w górnej dzwonkowate, zakończone 5 ząbkami	silnie aromatyczny

cd. tabl. 1

Lp.	Nazwa surowca	Nazwa rośliny, z której pochodzi surowiec i nazwa rodziny botanicznej	Wygląd i barwa surowca	Zapach
1	2	3	4	5
29	Koszyczek rumianku rzymskiego <i>Anthodium Anthemidis</i> (Kwiat rumianku rzymskiego <i>Flos Chamomillae romanae</i>)	Rumianek szlachetny (Rumianek rzymski) <i>Anthemis nobilis</i> L. rodz. Złożone <i>Compositae</i>	półkuliste koszyczki średnicy około 20 mm z częścią szypułki długości do 10 mm, dno koszyczka stożkowate o powierzchni dołeczkowatej, pokrytej plewinkami, pełne; okrywa koszyczka złożona z około 30 żółtawozielonych lancetowatych listków, ułożonych w 2-3 szeregi, większość kwiatów języczkowatych, białych, żeńskich o 2-3-ząbkowej koronie i krótkiej części rurkowej; w środku koszyczka kilka promienistych, obupłciowych, żółtych kwiatów rurkowatych	swoisty, aromatyczny
30	Kwiat słonecznika <i>Flos Helianthi</i>	Słonecznik zwyczajny <i>Helianthus annuus</i> L. rodz. Złożone <i>Compositae</i>	oddzielone od koszyczków kwiatostanowych, kwiaty języczkowate długości do 8 cm, szerokości do 2 cm, szerokolancetowate na końcu zastrzone, w nasadzie rurkowato zwężone, przeważnie płone, złocistożółte	lekko miodowy, słaby
31	Kwiat stokrotki <i>Flos Bellidis</i> (syn. Koszyczek stokrotki) <i>Anthodium Bellidis</i>	Stokrotka pospolita <i>Bellis perennis</i> L. rodz. Złożone <i>Compositae</i>	koszyczki składające się z ustawionych w 2 rzędach bladezielonych listków okrywy, wypukłego dna, jednego zewnętrznego szeregu kwiatów języczkowatych białoróżowych lub czerwonych oraz licznych żółtych kwiatów rurkowatych; szypułka długości do 5 mm	swoisty
32	Kwiat ślazu dzikiego <i>Flos Malvae silvestris</i>	Ślaz dziki <i>Malva silvestris</i> L. rodz. Ślazowate <i>Malvaceae</i>	kwiaty promieniste, o koronie niebieskofioletowej 5-płatkowej. średnicy około 50 mm, o kielichu 5-działkowym szarozielonym, z obu stron owłosionym oraz o zrośniętym z nasadą kielicha trójdziałkowym kieliszku z częścią szypułki długości do 20 mm; płatki korony odwrotnie jajowate, górą wolne, na szczycie głęboko wcięte, u nasady klinowate, zrośnięte z pręcikami; pręciki liczne zrośnięte nitkami w rurkę, długości 10 ÷ 12 mm, z poprzecznie ustawionymi pylnikami	swoisty
33	Kwiat tarniny <i>Flos Pruni spinosae</i>	Śliwa tarnina <i>Prunus spinosa</i> L. rodz. Różowate <i>Rosaceae</i>	kwiaty o budowie promienistej, średnicy do 17 mm, z szypułką do 10 mm lub bez szypułki; wyraźnie wgłębione dno kwiatowe, na jego górnym brzegu 5 zielonych działek kielicha, 5 szarozółtych płatków korony długości do 8 mm, ustawionych między działkami, około 20 pręcików z czerwonożółtymi pylnikami	swoisty
34	Kwiat wiązówki <i>Flos Ulmariae</i> (syn. <i>Flos Spiraeae</i> Kwiat tawuły)	Wiązówka błotna <i>Filipendula ulmaria</i> (L.) Maxim. (syn. <i>Spiraea ulmaria</i> L.) rodz. Różowate <i>Rosaceae</i>	oddzielone od kwiatostanów, pojedyncze kwiaty średnicy około 4 mm, budowy promienistej, o 5 żółtawych płatkach korony, wolnych, okrągławych, z wydłużonym wyrostkiem, o 5 trójkątnych, odgiętych działkach kielicha i licznych pręcikach (20 ÷ 40), około dwukrotnie dłuższych od płatków, o 5 ÷ 10 słupkach, o krótkich szyjkach i rozszerzonych znamionach; występujące często pączki kwiatowe są kuliste, barwy białawej	swoisty, silny
35	Kwiat wrotyczu <i>Flos Tanacetii</i> (syn. Koszyczek wrotyczu <i>Anthodium Tanacetii</i>)	Wrotycz pospolity <i>Tanacetum vulgare</i> L. rodz. Złożone <i>Compositae</i>	oddzielone od kwiatostanów spłaszczone koszyczki o średnicy 7 ÷ 10 mm; okrywa koszyczka z dachówkowato ułożonych, lancetowatych, szarozielonych listków z błoniastym brzegiem; kwiaty drobne, ogruczone, żółte; brzeżne żeńskie o rurce ukośnie ściętej, jednostronnie trójzębnej; środkowe rurkowate, symetryczne, obupłciowe, z 5 ząbkami; 5 pręcików zrośniętych pylnikami; osadnik kwiatostanowy nagi; długość bruzdowatej szypułki do 4 mm	swoisty, balsamiczny

cd. tabl. 1

Lp.	Nazwa surowca	Nazwa rośliny, z której pochodzi surowiec i nazwa rodziny botanicznej	Wygląd i barwa surowca	Zapach
1	2	3	4	5
36	Kwiat wrzosu <i>Flos Ericae</i> (syn. <i>Flos Callunae</i>)	Wrzos zwyczajny <i>Calluna vulgaris</i> L. Salisb. rodz. Wrzosowate <i>Ericaceae</i>	oddzielone od kwiatostanów pojedyncze kwiaty długości do 4 mm o koronie i kielichu barwy jasnoróżowofioletowej do ciemnofioletowej oraz zielonym 4-listkowym kieliszku i reszcie szypułki; kielich o 4 błonkowatych owalnych działkach dłuższych od płatków dzwonekowanej korony; słupek 1, dłuższy od korony i kielicha; pręcików 8, z różkami na wydłużonych pylnikach	swoisty, słaby
37	Koszyczek złocienia (syn. Koszyczek bertramii <i>Anthodium Pyrethri</i>)	Złocien dalmatyński <i>Chrysanthemum cinerariaefolium</i> (Trev) (syn. <i>Pyrethrum cinerariaefolium</i> Trev.) rodz. Złożone <i>Compositae</i>	koszyczki kwiatowe z ułożonymi dachówkowato w kilku okółkach brudnozielonymi listkami okrywy, kilkunastoma kwiatami języczkowatymi, żeńskimi, białawymi, długości do 20 mm na brzegach dna koszyczka i licznymi środkowymi kwiatami rurkowatymi, obupłciowymi, żółtawymi, niezupełnie rozwiniętymi, długości około 8 mm; długość szypułki do 20 mm	swoisty, drażniący

Tablica 2. Wymagania fizykochemiczne oraz tolerancje zawartości domieszek i zanieczyszczeń

Lp.	Nazwa surowca	Klasy jakości	Zawartość domieszek i zanieczyszczeń, %, nie więcej niż				Inne wymagania
			kwiatów o niewłaściwej barwie	innych części tej samej rośliny	zanieczyszczeń organicznych	zanieczyszczeń mineralnych	
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Kwiat akacji białej		3	2	0,5	0,1	
2	Kwiat bławatka	I	4	1	0,5	0,1	Kwiatów rurkowatych nie więcej niż Kl. I — 40% Kl. II — 50%
		II	9	2	0,5	0,1	
3	Koszyczek bławatka	I	4	1	0,5	0,1	
		II	9	1,5	0,5	0,1	
4	Kwiatostan bzu czarnego		3	1,5	0,5	0,2	Kwiatostanów o szypułkach dłuższych niż 3 cm nie więcej niż 5%
5	Kwiatostan głogu		2	2,5	0,5	0,1	Kwiatostanów przekwitłych nie więcej niż 4%
6	Kwiatostan jarzębu		3	3,5	0,5	0,1	Kwiatostanów o szypułkach kwiatostanowych dłuższych niż 2 cm nie więcej niż 5%
7	Kwiat jasnoty białej	I	2	1	0,5	0,1	
		II	5	2,0	1,0	0,1	
8	Kwiatostan kaliny koralowej		2	2,5	0,5	0,1	Kwiatostanów o szypułkach dłuższych niż 2 cm nie więcej niż 5%
9	Kwiatostan kasztanowca		3	4	1	0,1	
10	Kwiat kasztanowca		3	4,5	0,5	0,1	
11	Kwiatostan kocanek piaszkowych	I	1	2	0,5	0,1	Kwiatostanów o kwiatach przekwitłych nie więcej niż Kl. I — 2% Kl. II — 5%
		II	3	4	1	0,1	
12	Kwiatostan konwalii		4	1,5	0,5	0,1	
13	Kwiatostan krwawnika		3	1,5	0,5	0,1	Kwiatostanów o szypułkach kwiatostanowych dłuższych niż 2 cm nie więcej niż 5%
14	Kwiatostan lawendy		2	1,5	0,5	0,1	Kwiatów rozwiniętych nie więcej niż 5%

cd. tabl. 2

Lp.	Nazwa surowca	Klasy jakości	Zawartość domieszek i zanieczyszczeń, %, nie więcej niż				Inne wymagania
			kwiatów o właściwej barwie	innych części tej samej rośliny	zanieczyszczeń organicznych	zanieczyszczeń mineralnych	
1	2	3	4	5	6	7	8
15	Kwiatostan lipy	I II	10 20	2 2	0,5 0,5	0,1 0,1	Kwiatów przekwitłych nie więcej niż Kl. I — 5% Kl. II — 10%
16	Kwiat maku polnego		2	1,5	0,5	0,1	
17	Korona malwy czarnej		1	3	0,5	0,1	
18	Kwiat malwy czarnej		2	0,5	0,5	0,1	
19	Kwiat mniszka		2	1	0,5	0,1	
20	Kwiat nagietka		2	5,5	0,5	0,1	
21	Koszyczek nagietka		2	2	1	0,1	
22	Kwiat ostróżeczki		2	2	0,5	0,1	
23	Kwiat pierwiosnki		2	1,5	0,5	0,1	
24	Kwiat podbiału		2	1,5	0,5	0,1	Koszyczków przekwitłych nie więcej niż 1%
25	Kwiat prawoślazu		2	1	0,5	0,1	
26	Kwiat przelotu		2	2	0,5	0,1	Kwiatów przekwitłych nie więcej niż 2%
27	Kwiat róży		3	0,7	0,3	0,1	
28	Koszyczek rumianku	I II III	2 5 10	4 10 30	1 5 10	0,1 0,1 0,1	
29	Koszyczek rumianku rzymskiego		3	1,5	0,5	0,1	
30	Kwiat słonecznika		3	1,5	0,5	0,1	
31	Kwiat stokrotki		3	1	0,5	0,1	
32	Kwiat ślazu dzikiego		3	1	0,5	0,1	
33	Kwiat tarniny		5	3,5	0,5	0,1	
34	Kwiat wiałówki		4	1,5	0,5	0,1	
35	Kwiat wrotyczu		3	1,5	0,5	0,1	
36	Kwiat wrzосу		5	17	3	0,1	
37	Koszyczek złocienia		4	1,5	0,5	0,1	

3.4. Cechy dyskwalifikujące. Niedopuszczalne jest występowanie pleśni, obcych zapachów, szkodników żywych powyżej 5 sztuk w 1 kg surowca, szkodników martwych, ekskrementów zwierzęcych i surowca nimi zanieczyszczonego, kwiatów zaparzonych, kwiatów z wodą na powierzchni oraz części innych gatunków roślin szkodliwych dla zdrowia, a przede wszystkim:

- bielunia dziędzierzawy (*Datura stramonium* L.)
- glistnika jaskółcze ziele (*Chelidonium maius* L.)
- knieci błotnej (*Caltha palustris* L.)
- lulka czarnego (*Hyoscyamus niger* L.)
- miłka letniego (*Adonis aestivalis* L.)
- miłka wiosennego (*Adonis vernalis* L.)
- pluskwicy europejskiej (*Cimicifuga europaea* Szipez.)

- szaleju jadowitego (*Cicuta virosa* L.)
- szczwołu plamistego (*Conium maculatum* L.)
- tojadu właściwego (*Aconitum napellus* L.)
- zawilca gajowego (*Anemone nemorosa* L.)

Niedopuszczalne jest występowanie kwiatostanów konwalii, kwiatów wrotyczu i koszyczków złocienia (bertramu) w innych surowcach wymienionych w tabl. 1.

4. PAKOWANIE, PRZECHOWYWANIE I TRANSPORT

4.1. Pakowanie. Surowiec powinien być pakowany w opakowania czyste i suche. Opakowania mogą stanowić kosze, worki jutowe luźno tkane, skrzynki plastikowe typu owocarki, transporterki owocowo-wa-

rzywne lub łubianki. Opakowania powinny być zaopatrzone w etykietę lub zawieszkę zawierającą co najmniej:

- a) oznaczenie wg 2.2,
- b) masę surowca.

Dopuszcza się znakowanie łącznie całej partii dla opakowań drobnych i surowca jednorodnego.

4.2. Przechowywanie. Kwiaty świeże powinny być przechowywane w pomieszczeniach zabezpieczonych od opadów, przewiewnych i chłodnych, bez obcych zapachów. Surowiec należy rozkładać warstwą nie grubszą niż 10 cm. Dopuszczalny okres przechowywania — 1 d.

4.3. Transport. Środki transportu powinny być czyste, suche, bez obcych zapachów oraz powinny zabezpieczać surowiec przed zamoczeniem i zabrudzeniem. Czas transportu nie powinien być dłuższy niż 12 h.

Dopuszcza się (przy surowcu jednorodnym i jednolitym) transport luzem w warstwie do 50 cm oraz w workach jutowych, gdy łączny czas transportu i przechowywania nie przekroczy 6 h.

5. BADANIA

5.1. Program badań — wg tabl. 3.

Lp.	Rodzaj badań	Badanie		Wymagania wg	Opis badań wg
		pełne	niepełne		
1	2	3	4	5	6
1	Sprawdzanie liczby i jakości opakowań oraz prawidłowości napisów	+	+	4.1	5.3.1
2	Sprawdzanie masy netto w opakowaniu lub transporcie w przypadku dostawy luzem	+	+	4.1	5.3.2
3	Ocena organoleptyczna	+	+	3.2	5.3.3
4	Sprawdzanie cech dyskwalifikujących	+	+	3.4	5.3.4
5	Oznaczanie domieszek	+	-	3.3	5.3.5
6	Oznaczanie zanieczyszczeń organicznych	+	-	3.3	5.3.5
7	Oznaczanie zanieczyszczeń mineralnych	+	-	3.3	5.3.6

5.2. Kontrola jakości

5.2.1. Badania niepełne obejmują badania wg tabl. 3 lp. 1 ÷ 4. Badania te należy przeprowadzać przy odbiorze każdej partii surowca.

5.2.2. Badania pełne obejmują badania wg tabl. 3 lp. 1 ÷ 7, które należy przeprowadzać w przypadkach spornych lub na żądanie organów kontroli i nadzoru. Do badań pełnych należy pobrać próbki wg 5.2.3.

5.2.3. Pobieranie próbek. Próbki należy pobrać w przypadku negatywnego wyniku badań niepełnych.

Próbkę ogólną należy pobrać w następujący sposób:

a) z partii kwiatów świeżych dostarczonych luzem pobrać z co najmniej 5 miejsc z różnych warstw po około 125 g surowca,

b) z partii kwiatów świeżych dostarczonych w niejednakowych opakowaniach zawartość opakowania należy wysypać (przed wysypaniem przejrzeć jednolitość surowca, niejednolity odłożyć do badań oddzielnych), przemieszać i pobrać próbkę jak w 5.2.3a),

c) z partii kwiatów świeżych dostarczonych w jednakowych opakowaniach o jednakowej masie netto pobrać po około 125 g surowca z opakowań wybranych losowo w liczbie zależnej od wielkości partii wg tabl. 4.

Tablica 4

Liczba opakowań w partii	do 15	16 ÷ 25	26 ÷ 63	64 ÷ 160	ponad 160
Liczba pobranych opakowań	9	13	20	28	33

Wszystkie próbki pobrane wg poz. a) ÷ c) zsypać razem, zmieszać dokładnie, następnie rozłożyć płaską warstwą w kształcie kwadratu, podzielić na cztery części po przekątnych. Dwie części przeciwległe odrzucić, a dwie pozostałe ponownie wymieszać i utworzyć warstwę, jak uprzednio. Czynność tę powtarzać tyle razy, aż powstanie próbka około 250 g surowca stanowiąca próbkę średnią.

5.3. Opis badań

5.3.1. Sprawdzanie liczby i jakości opakowań jednostkowych oraz prawidłowości napisów — przez oględziny i liczenie.

5.3.2. Sprawdzanie masy surowca — przez zważenie.

5.3.3. Ocena organoleptyczna. Organoleptyczną ocenę odbiorczą należy wykonać przez oględziny całej partii surowca bez pobierania próbek sprawdzając zgodność z wymaganiami wg tabl. 1 oraz ewentualne występowanie cech dyskwalifikujących wg 3.4.

5.3.4. Sprawdzanie cech dyskwalifikujących wykonać organoleptycznie oraz przez badanie wg BN-76/8171-12.

5.3.5. Oznaczanie zawartości domieszek i zanieczyszczeń organicznych. Około 50 g surowca z próbki średniej wydzielonej wg 5.2.3 zważyć z dokładnością do 0,1 g. Odważony surowiec umieścić na płycie szklanej, pod którą podłożono biały papier i wybrać ręcznie (za pomocą szczypiec, igły preparacyjnej itp.) oddzielnie:

- kwiaty o niewłaściwej barwie,
- kwiaty rurkowe bławatka,
- kwiatostany przekwitłe głogu, kocanek piaskowych, lipy, lawendy, podbiału i przelotu,
- kwiatostany o szypułkach dłuższych niż 3 cm u bzu czarnego,

- kwiatostany o szypułkach dłuższych niż 2 cm u jarzębu, kaliny koralowej, krwawnika,
- inne części tej samej rośliny,
- zanieczyszczenia organiczne.

Każdą z grup domieszek i zanieczyszczeń zważyć oddzielnie z dokładnością do 0,01 g i obliczyć procentową zawartość w próbce.

5.3.6. Oznaczanie zawartości zanieczyszczeń mineralnych. Nie mniej niż 100 g surowca umieścić w zlewce i zalać 2-3-krotną ilością wody w stosunku do objętości zajmowanej przez surowiec. Za pomocą bagietki starannie wymieszać, a następnie usunąć części roślinne. Wodę z substancjami mineralnymi przesączyć przez zważony sączek, uprzednio wysuszony w temperaturze 105°C.

Sączek z zanieczyszczeniami suszyć 2 h w temperaturze 105°C. Zawartość substancji mineralnych (X) obliczyć w procentach wg wzoru

$$X = \frac{b \cdot 100}{a}$$

w którym:

- a — masa próbki pobranej do oznaczania, g,
- b — masa oznaczonych zanieczyszczeń (po odjęciu masy sączka), g.

5.4. Ocena partii. Partię surowca należy uznać za zgodną z wymaganiami normy, jeżeli wyniki badań odpowiadają wszystkim jej postanowieniom.

K O N I E C

INFORMACJE DODATKOWE

1. Instytucja opracowująca normę — Instytut Roślin i Przetworów Zielarskich, Poznań.

2. Istotne zmiany w stosunku do BN-78/8171-05

- a) zweryfikowano asortyment kwiatów skupowanych,
- b) zweryfikowano wymagania organoleptyczne i fizyczne w zakresie domieszek i zanieczyszczeń,

3. Normy związane

BN-76/8171-12 Surowce zielarskie. Metody oznaczania szkodników i pleśni

4. Autorzy projektu normy — mgr Grażyna Tymińska-Mońska, dr Krystyna Kowalewska — Instytut Roślin i Przetworów Zielarskich, Poznań.